

Προστασία και Ανόρθωση
Υδατικών και Δασικών Πόρων Νομού Ροδόπης

Ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος του Νομού Ροδόπης

Συγχρηματοδότηση από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό Ευρωπαϊκού
Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ) περιόδου 2004-2009 και 2009-2014
(50%) και από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (50%).

Ο Νομός Ροδόπης με μια ματιά

Στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας, στην καρδιά της Θράκης, ο Νομός Ροδόπης σηματοδοτεί ένα φυσικό, αλλά και ένα δομημένο περιβάλλον ιδιαίτερης σπουδαιότητας.

Στα βόρεια, τμήμα των ανατολικών απολήξεων της οροσειράς της Ροδόπης ορίζει τα σύνορα του Νομού με τη Βουλγαρία. Στο κεντρικό και νότιο τμήμα, η εκτεταμένη πεδιάδα, με γόνιμους αγρούς και λιβάδια, διατρέχεται από ζωοδότες ποταμούς και δίδει το στίγμα του αγροτικού τοπίου. Στα νότια του Νομού, η παράκτια ζώνη και ένα σύμπλεγμα υγροτόπων από λίμνες, λιμνοθάλασσες και εκβολές ποταμών, συνθέτουν οικοσυστήματα με πολύτιμες και διεθνώς αναγνωρισμένες αξίες.

Αρχαιολογικές θέσεις και μνημεία επιτείνουν τη σπουδαιότητα της περιοχής και μαρτυρούν τη μακρά ιστορία της. Τον πολιτιστικό πλούτο του Νομού συμπληρώνουν τα ερειπωμένα χωριά στο κατάφυτο περιβάλλον του Παπίκιου όρους, τα ήθη και έθιμα των κατοίκων, τα γραφικά Πομακοχώρια, το μωσαϊκό του πληθυσμού (χριστιανοί, μουσουλμάνοι, παλιννοστούντες από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και οικονομικοί μετανάστες), η πόλη της Κομοτηνής με το πάντρεμα των αντιθέσεων, η καθημερινότητα ενός τόπου βαθιά «πολιτισμένου».

Ένα ανεκτίμητο οικολογικό κεφάλαιο

Η οροσειρά της Ροδόπης αποτελεί μία από τις πιο ενδιαφέρουσες οικολογικά περιοχές της Ευρώπης, λόγω της μεγάλης βιοποικιλότητάς της, που οφείλεται στη γεωγραφική θέση, στη γεωλογική σύσταση και στο ανάγλυφο του εδάφους. Το γεγονός επίσης ότι δεν την έπληξαν οι παγετώνες, την κατέστησε καταφύγιο για πολλά είδη της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, για τα οποία η Ροδόπη σηματοδοτεί το νοτιότερο όριο της εξάπλωσής τους.

Αντίστοιχης οικολογικής σπουδαιότητας είναι το σύμπλεγμα υγροτόπων στα νότια του Νομού και το πλήθος ποταμών και ρεμάτων που τον διατρέχουν, καθώς παρουσιάζουν εναλλαγές βλάστησης και φιλοξενούν πολλά είδη.

Σήμερα, πολλές φυσικές περιοχές στον Νομό προστατεύονται σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Τα δάση

Μολονότι πληγωμένη από λανθασμένους σχεδιασμούς και ασύνετες παρεμβάσεις του παρελθόντος, η βλάστηση του Νομού Ροδόπης διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη φυσικότητά της.

Ανηφορίζοντας στην οροσειρά της Ροδόπης, τρεις κύριες ζώνες δασικής βλάστησης διαδέχονται η μία την άλλη:

Στα χαμηλότερα υψόμετρα αναπτύσσεται η **μεσογειακή ζώνη** των αείφυλλων πλατύφυλλων, με κουμαριές, γλυστροκουμαριές, φιλύκια, αγριελιές, πρίνους κ.ά. είδη. Στη ζώνη αυτή έγιναν στο παρελθόν εκτεταμένες ανασασώσεις με τραχεία πεύκη για υδρονομικούς σκοπούς. Σήμερα, έχοντας εκπληρώσει τον βασικό τους ρόλο, εμπλουτίζονται φυσικά με άλλα είδη, κυρίως με δρυ και χρησιμοποιούνται για αισθητικούς και αναψυχικούς σκοπούς.

Από τα 200-300 μ. ξεκινά η **ζώνη των δρυοδασών** η οποία κυριαρχεί έως τα 1.000 μ. περίπου. Με κυριότερα είδη την πλατύφυλλη και την απόδισκη βαλκανική δρυ και σποραδικά τη χνοώδη δρυ, τα δρυοδάση της Ροδόπης εμφανίζονται με μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό υποβάθμισης.

Στα μεγαλύτερα υψόμετρα, εμφανίζεται η **ζώνη της οξιάς**, η οποία στον Νομό Ροδόπης καταλαμβάνει σχετικά μικρή έκταση. Τα δάση οξιάς, συνήθως σε μίξη με δρυ και κατά τόπους με υβριδογενή ελάτη, είναι υποβαθμισμένα, εμφανίζονται όμως και παραγωγικές συστάδες με δυνατότητα παραγωγής ξύλου ποιότητας.

Στα νοτιοανατολικά του Νομού, στο όρος Ίσμαρος, στην περιοχή Πετρωτά, ξεχωριστού ενδιαφέροντος είναι το **νανόμορφο δάσος μαύρης πεύκης** το οποίο καλύπτει έκταση περίπου 1.000 στρεμμάτων. Με ύψος που σπάνια ξεπερνούν το 1 μ., τα περισσότερα δένδρα του μοιάζουν με «μπονσάι». Το φαινόμενο της νανομορφίας της μαύρης πεύκης είναι μοναδικό, όχι μόνο για τη χώρα, αλλά και για την Ευρώπη. Τα αίτια που το δημιουργούν στην περιοχή των Πετρωτών, αν και μη επαρκώς γνωστά, πιθανώς σχετίζονται με τη φύση του πετρώματος και τις ιδιότητες του εδάφους που αυτό δημιουργεί.

Κατά μήκος των ποταμών Λίσσου, Κομπάτου, Βοσβόζη και των ρεμάτων τους, αλλά και στην εκβολή του ποταμού Βοσβόζη στη λίμνη Ισμαρίδα αναπτύσσεται **παραποτάμια βλάστηση**. Είτε με τη μορφή συστάδων περιορισμένης έκτασης, είτε με τη μορφή δάσους, τη βλάστηση αυτή συνθέτουν ιτιές, πλατάνια, σκλήθρα, λεύκες, φράξοι και φτελιές.

Τα σπήλαια

Στα νοτιοανατολικά του Νομού και μόλις 3 χλμ. βόρεια του οικισμού της Μαρώνειας, βρίσκεται το **σπήλαιο της Μαρώνειας**, γνωστό και ως σπηλιά του Κύκλωπα, αφού σε αυτό, σύμφωνα με την παράδοση, ο Οδυσσέας τύφλωσε τον Κύκλωπα Πολύφημο. Η ανασκαφική έρευνα στο εσωτερικό του, που αναπτύσσει αίθουσες, διάδρομους και μικρές λιμνούλες, βεβαίωσε τη χρήση του από τους προϊστορικούς έως τους βυζαντινούς χρόνους. Οι εντυπωσιακοί σταλακτίτες και σταλαγμίτες, οι νυχτερίδες που ζουν στο εσωτερικό του, σε συνδυασμό με την αρχαιολογική του αξία, το καθιστούν έναν χώρο ξεχωριστού ενδιαφέροντος.

Ένα χιλιόμετρο νοτιοανατολικά του οικισμού Στρώμη του Δήμου Μαρώνειας - Σαπών, στις βραχώδεις πλαγιές χαράδρας του Ίσμαρου, γνωστής ως Ιν-Ντερέ, ανοίγονται τα **σπήλαια της Στρώμης**. Αρχαιολογικά ευρήματα από το εσωτερικό τους, υποδεικνύουν τη χρήση τους ως τόπων κατοικίας των νεολιθικών ανθρώπων της περιοχής.

Οι υγράτοποι

Το πλούσιο υδρογραφικό δίκτυο του Νομού συνθέτει πλήθος υγρατόπων, ποικίλων τύπων και μεγεθών, με ιδιαίτερη σημασία για τον τοπικό πληθυσμό και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Οι ποταμοί Λίσσος (ή Φιλιουρής) και Κομφάτος που διατρέχουν το ανατολικό και δυτικό τμήμα του Νομού αντίστοιχα, αποτελούν τους μεγαλύτερους ποταμούς της περιοχής. Οι εκβολές τους, οι λίμνες Βιστωνίδα και Ισμαρίδα (Μητρικού) και οι αβαθείς λιμνοθάλασσες στα παράλια, αποτελούν τα συστατικά στοιχεία ενός σπουδαίου υγρατοπικού συμπλέγματος που περιλαμβάνεται στους Υγρατόπους Διεθνούς Σημασίας, στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο NATURA 2000 και στο Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Με μεγάλη ποικιλία ενδιαιτημάτων, οι υγράτοποι του Νομού Ροδόπης φιλοξενούν πλούσια орνιθοπανίδα όλες τις εποχές του έτους, εμπορικά και μη είδη ψαριών, καθώς και πλήθος άλλων ζώων και φυτών.

Η λίμνη Ισμαρίδα και οι λιμνοθάλασσες της Ροδόπης

Μικρή και ρηχή, η Ισμαρίδα, η μοναδική πλέον λίμνη γλυκού νερού στη Θράκη, βρίσκεται περίπου 18 χλμ. νότια της Κομοτηνής με κατεύθυνση προς τον οικισμό Νέο Σιδηροχώρι και 3 χλμ. βόρεια του όρμου Ανοικτό. Καταλαμβάνει έκταση περίπου 3.400 στρεμμάτων, ενώ το μέγιστο βάθος της δεν ξεπερνά το 1,5 μ. Πηγή ζωής για τον αγροτικό πληθυσμό των γειτονικών οικισμών, χρησιμοποιείται για άρδευση και αλιεία.

> Τα φυτά...

Η Ισμαρίδα φιλοξενεί αξιόλογο αριθμό ειδών και ενοτήτων βλάστησης. Τα φυτά, υδρόβια και υδροχαρή, δασικά και λιβαδικά, αγγίζουν τα 220 είδη. Στα νερά της φύονται νούφαρα, νεροκάστανα, ποταμογείτονες, φακές του νερού και άλλα υδρόφυτα. Τα ανοικτά νερά περιβάλλονται από ιδιαίτερα πυκνό κατά τόπους καλαμώννα, με ψαθιά και καλάμια, πολύτιμο ενδιαίτημα αναπαραγωγής πουλιών, ψαριών και αμφιβίων. Εξωτερικά του καλαμώννα δημιουργούνται έλη αλμυρού και γλυκού νερού και αλόφιλες λόχμες. Στη βόρεια πλευρά της λίμνης, στην εκβολή του ποταμού Βοσβόζη, ξεχωρίζει μικρό υδροχαρές δάσος από ιτιές, λεύκες, σκλήθρα, φτελιές και φράξους, το μοναδικό στην περιοχή.

> ...και τα ζώα της

Με 233 είδη πουλιών, 118 από τα οποία φωλιάζουν στην περιοχή, η Ισμαρίδα ξεχωρίζει για τη σπουδαιότητά της στη διατήρηση της ορνιθοπανίδας. Μεταξύ άλλων, αποτελεί από τους λίγους ελληνικούς υγροτόπους όπου φωλιάζουν η καλημάννα, ο καλαμοτριλιστής, η σχοινοποταμίδα και το καλαμοσίχλονο. Παραμένει, επίσης, από τις τελευταίες αποικίες της κουλιαρομύτας στην Ελλάδα, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούνται εδώ πολλά φοινικόπτερα (φλαμίνγκος), από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς στη χώρα (3.300 άτομα).

Πολύ κοντά η μία στην άλλη, οι λιμνοθάλασσες του Νομού Ροδόπης εκτείνονται δυτικά της Ισμαρίδας και βρίσκονται σε άμεση επικοινωνία με τη θάλασσα. Πρόκειται για τις λιμνοθάλασσες Έλος, Πτελέα, Αλυκή (Μέση), Αρωγή (Καρατζά) και Ξηρολίμνη (Φανάρι), οι οποίες περιβάλλονται από εκτεταμένα αλοέλη. Στη ζώνη που τις χωρίζει από τη θάλασσα, τα αμμώδη ή αμμοπηλώδη αλατούχα εδάφη καλύπτονται από μωσαϊκό βλάστησης, το οποίο, ανάλογα με την εποχή, αλλάζει αποχρώσεις. Κυριαρχούν οι αρμυρίθρες, που για πολλούς μήνες έχουν ένα βαθύ κεραμιδί χρώμα. Η ίδια βλάστηση περιβάλλει τις λιμνοθάλασσες με τη μορφή δακτυλίου. Εκτάσεις με βούρλα αναπτύσσονται σε θέσεις που συχνά πλημμυρίζουν από τα νερά της βροχής. Στις λιμνοθάλασσες έχουν καταγραφεί πάνω από 160 είδη πουλιών. Εδώ διαχειμάζουν περισσότεροι από 300 αργυροπελεκάνοι, ενώ κατά τη μετανάστευση παρατηρούνται πολύ περισσότεροι. Τον χειμώνα, στις λιμνοθάλασσες, συγκεντρώνονται, ωθούμενα από τον βαρύ χειμώνα της Σκανδιναβίας ή της Ρωσίας, κύκνοι, χήνες, πάπιες, ερωδιοί, κορμοράνοι, γλάροι και άλλα είδη, για να τραφούν και να ξεκουρασθούν, έως τις αρχές Φεβρουαρίου που αρχίζουν να επιστρέφουν στις βόρειες περιοχές, για να αναπαραχθούν.

Η λίμνη Βιστωνίδα και οι λιμνοθάλασσές της

Στα δυτικά του Νομού, η Βιστωνίδα μοιράζεται στους Νομούς Ξάνθης και Ροδόπης. Με έκταση 45.000 στρεμμάτων και βάθος που κυμαίνεται από 2 έως 3,5 μ., αποτελεί προέκταση του όρμου του Πόρτο Λάγος και χωρίζεται από τη θάλασσα με μία στενή λωρίδα γης. Νότια της λίμνης, εκτείνεται η λιμνοθάλασσα του Πόρτο Λάγος που συνδέεται μέσω φυσικού διαύλου με τη θάλασσα και μέσω τριών στομιών με τη λίμνη. Το υδροτοπικό σύμπλεγμα συμπληρώνουν λιμνοθάλασσες δυτικά της Βιστωνίδας, (με μεγαλύτερες τις Λάφρη και Λαφρούδα), που συνδέουν λειτουργικά την περιοχή με το δέλτα του Νέστου.

Η Βιστωνίδα χαρακτηρίζεται από ένα μοναδικό για την Ελλάδα φαινόμενο. Το βόρειο τμήμα της έχει γλυκό νερό, καθώς δέχεται εισροές κυρίως από τους ποταμούς Κόσυνθο, Κομφάτο και Τραύο. Αντίθετα, το νότιο τμήμα της που δέχεται θαλασσινό νερό από τα τρία στόμια επικοινωνίας με τη λιμνοθάλασσα, είναι υφάλμυρο, με μεταβαλλόμενη αλατότητα, ανάλογα με τις μετακινήσεις υδάτινων μαζών μεταξύ λίμνης και λιμνοθάλασσας.

Σήμερα, η λίμνη στηρίζει την τοπική οικονομία, καθώς στα νερά της αλιεύονται πολλά είδη ψαριών, ενώ η οικολογική της σπουδαιότητα την καθιστά πόλο έλξης επισκεπτών.

> Τα φυτά...

Στις όχθες των ποταμών Κόσυνθου και Κομφάτου που εκβάλλουν στη λίμνη, υπάρχουν τμήματα παραποτάμιων δασών από ιτιές, πλατάνια, σκλήθρα, λεύκες, φράξους και φτελιές. Η βόρεια και νότια όχθη της λίμνης περιβάλλονται από εκτεταμένους καλαμώνες και αρμυρίκια, καθώς και από περιοδικώς κατακλυζόμενα έλη αλμυρού και γλυκού νερού. Κοντά στον οικισμό Λάγος υπάρχουν δύο μικρά πευκοδάση, το ένα εκ των οποίων φιλοξενεί μεγάλη αποικία ερωδιών.

> ...και τα ζώα της

Στη λίμνη Βιστωνίδα, ο σιωπηλός κόσμος των ψαριών αριθμεί περίπου 20 είδη. Όμως, από τα στόμια επικοινωνίας με τη θάλασσα, εισέρχονται και θαλασσινά είδη, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό σε σχεδόν 40 είδη. Στα γλυκά νερά ζουν γριβάδια, κοκκινοφτέρες, τσιρόνια, τυλινάρια, βιργιάνες, μур-μυρίτσες, τσαϊλάκια, καθώς και τα ενδημικά είδη γυφτόψαρο και θρακοβελονίτσα. Στα υφάλμυρα νερά ζουν χέλια, λαβράκια, κέφαλοι, τσιπούρες, γλώσσες, μурμουρές και ποντογοβιοί. Μετά το 1991, στα νερά της λίμνης αναπαράγεται η αθερίνα, ενώ η θρίτσα (*Alosa vistonica*), είδος ενδημικό, φαίνεται να έχει εξαφανισθεί, πιθανόν επειδή τα νερά έχουν γίνει πιο αλμυρά.

Στα νερά της λίμνης και τις γύρω εκτάσεις με την πλούσια βλάστηση ζουν επίσης αμφίβια (λοφιοφόροι τρίτωνες, λιμνοβάτραχοι, δειντροβάτραχοι, σβελτοβάτραχοι, πηλοβάτες, μπουμπίνες, πράσινοι φρύνοι) και ερπετά (χερσαίες και υδρόβιες χελώνες, νερόφιδα, λαφιάτες, σπιτόφιδα, οχιές, πρασινόσαυρες κ.ά.), ενώ αξιοσημείωτη είναι η παρουσία υδρόβιων θηλαστικών, όπως η βίδρα.

Κυρίαρχος, ωστόσο, στη Βιστωνίδα, είναι ο κόσμος των πουλιών, με καταγεγραμμένα 264 είδη. Εκτός από τους ερωδιούς του Πόρτο Λάγος, στην περιοχή αναπαράγονται πορφυροτσικνιάδες, χουλιανοί, καλαμοκανάδες και αβοκέτες. Τα τελευταία έτη τρέφεται και κουρνιάζει εδώ ένας αυξανόμενος πληθυσμός φοινικόπτερων, ενώ χιλιάδες γλάροι, ερωδιοί, πελαργοί, χαλκόκοτες όπως και εκατοντάδες αρπακτικά πραγματοποιούν στάση στην περιοχή, κατά τη μετανάστευσή τους.

Κατά τη μετανάστευση θα δείτε, επίσης, μεγάλους αριθμούς ροδοπελεκάνων, ενώ αργυροπελεκάνους θα παρατηρήσετε καθόλη τη διάρκεια του έτους, καθώς η Βιστωνίδα αποτελεί, μαζί με τη λίμνη Κερκίνη, τη σπουδαιότερη τοποθεσία διαχείμασης του είδους στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

Επειδή τα ονόματα έχουν σημασία...

Η λίμνη Ισμαρίδα είναι γνωστή και ως Μητρικού από την τουρκικής προέλευσης ονομασία *Ανάκιοϊ=Anne-köy* που σημαίνει «η Μάνα του χωριού = ζωοδότης του χωριού», ονομασία που αποτυπώνει την αναγνώριση της αξίας της ως πηγής ζωής από τους κατοίκους της περιοχής, οι οποίοι ακόμη και σήμερα την αποκαλούν «Μάνα».

Η λίμνη Βιστωνίδα οφείλει το όνομά της σε ένα από τα πολλά θρακικά φύλα της αρχαιότητας, τους Βίστωνες, που κατοικούσαν γύρω από τη λίμνη και είχαν βασιλιά τον γνωστό από τους άθλους του Ηρακλή, Διομήδη. Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, η Βιστωνίδα ονομαζόταν *Μπουρού*, όνομα που χρησιμοποιείται έως σήμερα από τους ντόπιους και συνδέεται με το φρούριο *Μπουρού* που υπήρχε στη βόρεια όχθη της.

Η αξία της φύσης σε ...αριθμούς

Η σπουδαιότητα του φυσικού πλούτου της περιοχής έχει αναγνωρισθεί σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο με την κήρυξη προστατευόμενων περιοχών υπό διαφορετικά καθεστώτα προστασίας.

Έτσι, ο Νομός Ροδόπης μετρά:

1 Υγρότοπο Διεθνούς Σημασίας. Με την ονομασία «Λίμνες Βιστωνίδα, Πόρτο Λάγος, Ισμαρίδα και γειτονικές λιμνοθάλασσες» καταλαμβάνει 244.000 στρέμματα και εκτείνεται στους Νομούς Ξάνθης και Ροδόπης.

1 Εθνικό Πάρκο. Το «Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» καταλαμβάνει 720.000 στρέμματα και εκτείνεται από το δέλτα του Νέστου στον Νομό Ξάνθης έως και τη λίμνη Ισμαρίδα και τις λιμνοθάλασσες του Νομού Ροδόπης. Η διαχείρισή του ασκείται από τον Φορέα Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας.

4 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) για τύπους οικοτόπων και είδη φυτών και ζώων του Δικτύου NATURA 2000. Πρόκειται για τις περιοχές:

> GR1130006 «Ποταμός Φιλιουρής». Στα ανατολικά του Νομού, περιλαμβάνει τμήμα του ποταμού. Ο ποταμός, εγκιβωτισμένος στο πεδινό τμήμα του, πηγάζει από το ανατολικό τμήμα του όρους Ροδόπη και εκβάλλει στο Θρακικό πέλαγος, ανατολικά της λίμνης Ισμαρίδας. Φιλοξενεί σημαντικά είδη της πανίδας, όπως το ενδημικό ψάρι αλάια (*Alburnus vistoncus*).

> GR1130007 «Ποταμός Κομφάτος». Βρίσκεται στα δυτικά του Νομού και περιλαμβάνει τμήμα του ποταμού. Εγκιβωτισμένος στο πεδινό τμήμα του, ο Κομφάτος πηγάζει από τα δυτικά ορεινά του Νομού και τροφοδοτεί τη Βιστωνίδα. Φιλοξενεί σπουδαία είδη της πανίδας όπως ενδημικά, σπάνια και κινδυνεύοντα είδη ψαριών (π.χ. αλαία), πουλιών (π.χ. κεφαλούδι), αμφίβιων και ερπετών.

> GR1130008 «Μαρώνεια-Σπήλαιον». Πρόκειται για σημαντικό καταφύγιο ειδών νυχτερίδων.

> GR1130009 «Λίμνες & Λιμνοθάλασσες της Θράκης-Ευρύτερη περιοχή και παράκτια ζώνη». Περιλαμβάνει ορισμένους από τους σπουδαιότερους υγροτόπους της Ελλάδας (λίμνες Βιστωνίδα και Ισμαρίδα, πέντε αβαθείς λιμνοθάλασσες, τμήμα του ποταμού Λίσσου).

3 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για τα πουλιά:

> GR1130010 «Λίμνες Βιστωνίδα, Ισμαρίδα - Λιμνοθάλασσες Πόρτο Λάγος, Αλυκή, Πτελέα, Ξηρολίμνη, Καρατζά». Το 56% της έκτασης βρίσκεται στον Νομό Ροδόπης και το υπόλοιπο στον Νομό Ξάνθης.

> GR1130011 «Κοιλάδα Φιλιουρή», στα βορειοανατολικά του Νομού, στο ανατολικό τμήμα του όρους Ροδόπη. Πρόκειται για περιοχή ιδιαίτερα σημαντική για σπάνια και απειλούμενα είδη πουλιών που αναπαράγονται εκεί, όπως ο ασπροπάρης

(ο μικρότερος γύπας της Ελλάδας) και ο φιδαιτός.

> GR1130012 «Κοιλάδα Κομφάτου». Η περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική για σπάνια και απειλούμενα είδη πουλιών, όπως η βαλκανοτσικλιτάρη, ο δρυομυγοχάφτης και το βλαχοτσίσχλονο.

16 Καταφύγια Άγριας Ζωής. Πρόκειται για φυσικές περιοχές ιδιαίτερης σπουδαιότητας, είτε ως τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας, είτε ως ενδιαιτήματα αναπαραγωγής, διατροφής και διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, είτε ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου. Το ένα από αυτά (*Καλλιθέα - Τρεις Βρύσες*) μοιράζεται μεταξύ των Νομών Ροδόπης και Έβρου.

Ένας τόπος γεμάτος ιστορία

Στο σταυροδρόμι των θαλάσσιων και χερσαίων δρόμων που ενώνουν τον ελλαδικό χώρο με την Ανατολή, το Αιγαίο Πέλαγος με τη Μαύρη Θάλασσα, την Ασία με την Ευρώπη, η περιοχή της Ροδόπης υπήρξε στρατηγικής σημασίας τμήμα του ευρύτερου χώρου της Θράκης από τους προϊστορικούς χρόνους.

Την ανθρώπινη δραστηριότητα κατά την παλαιολιθική εποχή (10.000-7.000 π.Χ.) μαρτυρούν ευρήματα όπως τα λίθινα εργαλεία από πυριτόλιθο που βρέθηκαν στο **προϊστορικό λατομείο πυριτόλιθου στα Πετρωτά**. Ανασκαφές στην **Παραδημή** και στο **σπήλαιο της Μαρώνειας** φωτίζουν τη νεολιθική περίοδο (5.800-3.000 π.Χ.), αλλά και την επίδραση των μεγάλων οχυρωμένων οικισμών του Βορείου Αιγαίου (Λέσβου, Λήμνου και Τροίας) κατά την εποχή του χαλκού (3.000-1.100/1.050 π.Χ.). Σε ορεινές θέσεις της Ροδόπης και του Ίσμαρου διαπιστώνεται η κάθοδος και εγκατάσταση θρακικών φύλων στην περιοχή γύρω στον 11ο αιώνα π.Χ., με αντιπροσωπευτικό παράδειγμα την οχυρωμένη **ακρόπολη της Εργάνης**, κοντά στην Ξυλαγανή. Οικιστικά κατάλοιπα, οχυρωματικοί περίβολοι, νεκροταφεία και υπαίθρια ιερά υποδεικνύουν τον αξιόλογο πολιτισμό και την πολεμική δεξιότητα των Κικόνων, των κατοίκων της **ομηρικής Ισμάρας** που εντοπίζεται στη σημερινή κορυφή Αγίου Γεωργίου Μαρώνειας.

Με αφορμή τον αποικισμό των Ιώνων στα παράλια της Θράκης τον 7ο αιώνα π.Χ., ιδρύθηκαν σπουδαίες πόλεις, όπως η **Δίκαια**, η **Στρώμη** και η **Μαρώνεια**. Μετά τους περσικούς πολέμους, ιδρύθηκε (480-460 π.Χ.) το ισχυρό βασίλειο των Οδρυσών, το οποίο καταλύθηκε με τις εκστρατείες του Φιλίππου Β' (353-350 και 342-339 π.Χ.). Την έντονη επιρροή των Μακεδόνων στην περιοχή υποδεικνύουν μνημεία όπως ο **μακεδονικός τάφος στα Σύμβολα**.

Την περίοδο της ρωμαϊοκρατίας σηματοδοτεί η ίδρυση νέων πόλεων, αλλά και η ανάπτυξη που γνωρίζουν οι παλαιές. Σε αυτό συμβάλει καθοριστικά η περίφημη **Εγνατία οδός**, τμήματα της οποίας εντοπίστηκαν ανατολικά της αρχαίας **Αναστασιούπολης** στην περιοχή του Κοπτερού, αλλά και ανατολικότερα, μετά τον Ίασμο. Η πορεία της συνέχιζε για να συναντήσει τη **Μαξιμιανούπολη**, τα **Κουμουτζηνά** (τη σημερινή Κομοτηνή) και να διασχίσει την πεδιάδα έως τις Σάπες. Ίχνη της διαδρομής αυτής εντοπίστηκαν στην περιοχή του οικισμού Ροδίτη.

Κατά τη βυζαντινή περίοδο ιδρύονται νέες πόλεις στις θέσεις παλαιότερων αλλάζοντας ονομασία, όπως η **Αναστασιούπολις-Περιθεώριον** και η **Μαξιμιανούπολις-Μοσυνούπολις**, ενώ άλλες, όπως η Μαρώνεια, συνεχίζουν να ακμάζουν, διατηρώντας την ονομασία τους. Το **Παπίκιον όρος** στην ορεινή Ροδόπη εξελίσσεται σε σπουδαίο μοναστικό κέντρο του Βυζαντίου. Οργανωμένο κατά τα πρότυπα του Αγίου Όρους γνωρίζει μεγάλη ακμή μεταξύ 11ου-12ου αιώνα.

Με την πτώση της βυζαντινής αυτοκρατορίας, οι Οθωμανοί εγκαταστάθηκαν στις πεδινές περιοχές. Νέες πόλεις ιδρύθηκαν, άλλες επεκτάθηκαν, όπως η Κομοτηνή, και άλλες παράκμασαν, όπως η Μαρώνεια. Οι κάτοικοι της ορεινής Ροδόπης ιδρύουν οικισμούς κοντά στα ερείπια των μονών, εκμεταλλευόμενοι τα εγκαταλειμμένα κτήματα. Τέτοιοι οικισμοί, ακατοίκητοι σήμερα, είναι ο **παλιός Ληνός**, η **Γενετή**, η **Πόα**, η **Κερασιά**, η **Φωλιά**, η **Βροντή**.

Η Θράκη συμμετέχει ενεργά στον απελευθερωτικό αγώνα. Μετά την πολύχρονη τουρκική κατοχή, περνά στη βουλγαρική (1912) και γίνεται πεδίο ανταγωνισμού και συγκρούσεων έως την επανένταξή της στην Ελλάδα (1920). Με τη Συνθήκη της Λωζάνης (1923), οι μουσουλμάνοι τουρκογενείς, εξαιρέθηκαν από την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και παρέμειναν στην περιοχή.

Προτάσεις περιήγησης

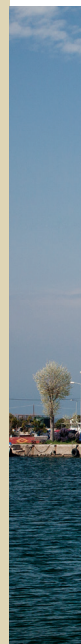
...στα παράλια του Νομού

Στη στενή λωρίδα γης που χωρίζει τη **λίμνη Βιστωνίδα** από τη θάλασσα, η **γέφυρα του Πόρτο Λάγος** (= λιμάνι της λίμνης) με το **Μετόχι του Αγίου Νικολάου**, σηματοδοτεί το όριο μεταξύ των Νομών Ροδόπης και Ξάνθης και αποτελεί ιδανική αφετηρία εισόδου στον Νομό. Ακολουθώντας την παλιά εθνική οδό Ξάνθης-Κομοτηνής, ο φτερωτός κόσμος της λίμνης υποδεικνύει την οικολογική σπουδαιότητα της περιοχής. Στη διασταύρωση προς το **Φανάρι**, θα συναντήσετε την αναπαράσταση **παραδοσιακού οικισμού Σαρακατσάνων**, όπου αναβιώνουν κάθε χρόνο τα «Καλογιάννια», αφιερωμένα στο γενέθλιο του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.

Στη διαδρομή προς το Φανάρι βρίσκεται και ο αρχαιολογικός χώρος της **Αρχαίας Δίκαιας**, στην κορυφή χαμηλού λόφου με θέα τη λίμνη Βιστωνίδα και τις ακτές του Θρακικού πελάγους. Η πόλη, ιδρυμένη τον 6ο αιώνα π.Χ. από Ίωνες αποίκους, υπήρξε εμπορικός σταθμός και κέντρο γεωργικής παραγωγής. Ο τουριστικά αξιοποιημένος οικισμός του **Φαναρίου** παρέχει δυνατότητες αναψυχής, με μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, εγκαταστάσεις κάμπινγκ και ψαροταβέρνες πλάι στο κύμα.

Από το Φανάρι το επαρχιακό οδικό δίκτυο συνεχίζει ανατολικά, προς **Νέο Σιδηροχώρι**. Ο οικισμός, από τα κεφαλοχώρια του Νομού, αποτελεί ιδανική πύλη εισόδου στη **λίμνη Ισμαρίδα**, στη **χερσόνησο της Μολυβωτής** και τις παρακείμενες **λιμνοθάλασσες**. Στη χερσόνησο της Μολυβωτής έχουν εντοπιστεί τα ερείπια της **αρχαίας Στρώμης**, σημαίνουσας πόλης της αρχαιότητας, ιδρυμένης στα μέσα του 7ου αιώνα π.Χ. από αποίκους της Θάσου.

Από το Νέο Σιδηροχώρι μπορείτε εύκολα να προσεγγίσετε την **Ξυλαγανή** και να συνεχίσετε στο οδικό δίκτυο προς **Μαρώνεια** για να καταλήξετε σε έναν από τους σπουδαιότερους αρχαιολογικούς χώρους της Θράκης και σημαντικό σήμερα τουριστικό προορισμό. Στη διαδρομή θα συναντήσετε τον επιβλητικό λόφο της προϊστορικής **ακρόπολης της Εργάνης** (προσβάσιμη μέσω μονοπατιού που ξεκινά από τον ομώνυμο οικισμό). Σταθμό στη διαδρομή αποτελεί το **Σπήλαιο του Κύκλωπα Πολυφήμου** (Μαρώνειας), 3 χιλιόμετρα βόρεια του σύγχρονου οικισμού, όπου πραγματοποιούνται εργασίες για την αξιοποίησή του.

Ο αρχαιολογικός χώρος της **Μαρώνειας**, της πόλης που ιδρύθηκε στα μέσα του 7ου αιώνα π.Χ. από αποίκους της Χίου, αποτέλεσε σπουδαίο κέντρο εμπορίου και ναυτιλίας και συνέχισε αδιάλειπτα τη ζωή της στους αιώνες που ακολούθησαν, σηματοδοτεί προορισμό εξαιρετικού ενδιαφέροντος.

Η οχύρωση της κλασικής πόλης εκτείνεται από την παραλία έως την κορυφή του Ίσμαρου. Η βυζαντινή Μαρώνεια, μικρότερη σε έκταση, περιορίζεται γύρω από το αρχαίο λιμάνι. Οι σημάνσεις θα σας οδηγήσουν, είτε νότια προς τον Άγιο Χαράλαμπο και το γραφικό λιμάνι, για να εξερευνήσετε το παράλιο τμήμα της αρχαίας και βυζαντινής πόλης, είτε βόρεια για να επισκεφθείτε σπουδαία μνημεία, όπως το θέατρο της Μαρώνειας.

Συνεχίστε την πορεία προς τα ΝΑ για να πειρηγηθείτε στην περιοχή των **Πετρωτών** και της **Στρώμης**. Δυτικά του οικισμού Πετρωτά φύεται το μοναδικό στην Ευρώπη **νανόμορφο δάσος μαύρης πεύκης**, ενώ στις κοιλότητες των ηφαιστειογενών βράχων της περιοχής, εντυπωσιάζει το **λατομείο εξαγωγής μυλόπετρων**. Στον βράχο διακρίνονται ημιτελείς προσπάθειες εξαγωγής μυλόπετρων, ενώ πλήθος από μυλόπετρες βρίσκονται διάσπαρτες μέσα στο δάσος.

Βορειοδυτικά των Πετρωτών, μεταξύ των οικισμών Στρώμης και Διώνης, στις βραχώδεις πλαγιές της χαράδρας *Ιν-Ντερέ* του Ίσμαρου, ανοίγονται σπήλαια ιδιαίτερης αρχαιολογικής αξίας, γνωστά **ως Σπήλαια της Στρώμης**.

Κατά την περίηψη, μην παραλείψετε να κολυμπήσετε ή απλώς να ξεκουραστείτε σε παραλίες όπως του Φαναρίου, της Αρωγής, της Μέσης, της Γλυφάδας, της Μολυβωτής, του Ιμέρου, του Προφήτη Ηλία, των Προσκυνητών, της Αλκυώνας, του Πλατανίτη, της Μαρώνειας, της Μαρμαρίτσας, των Πετρωτών.

... στην πόλη της Κομοτηνής

Πρωτεύουσα του Νομού, διοικητικό κέντρο της Θράκης και έδρα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, η πόλη της Κομοτηνής συνθέτει ένα ιδιαίτερο πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Η ιστορία της ξεκινά από τον μικρό οικισμό που οργανώθηκε στη θέση της σημερινής πόλης για να αποτελέσει σταθμό της Εγνατίας οδού και οχυρώθηκε τον 4ο αιώνα μ.Χ. για να εξελιχθεί στο βυζαντινό πόλισμα *Κουμουτζηνά*. Το τετράπλευρο **φρούριο**, στην καρδιά της πόλης αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα μνημεία της. Έξω από το ανατολικό τείχος του προβάλλει το **Ιμαρέτ**, από τα παλαιότερα οθωμανικά μνημεία της Θράκης (αποκαταστημένο σήμερα, λειτουργεί ως Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως Μαρώνειας και Κομοτηνής).

Στα πιο αξιόλογα κτίσματα της Κομοτηνής συγκαταλέγονται και δύο από τα παλαιότερα μουσουλμανικά τεμένη της, το **Εσκή Τζαμί** και το **Γενί Τζαμί** του 16ου αιώνα. Προσκολλημένος στο Γενί Τζαμί, είναι ο **πύργος του Ωρολογίου**, κτίσμα του 1884 και σήμα κατατεθέν της πόλης. Ο **μνηροπολιτικός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου** δεσπόζει επίσης στο κέντρο της Κομοτηνής, εξαίρετο δείγμα ξυλόστεγης βασιλικής του 19ου αιώνα.

Αρχοντικά, διάσπαρτα σε δρόμους και σημεία της πόλης, επιτείνουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της, συνθέτουν αποσπασματικές, αλλά αντιπροσωπευτικές εικόνες της ζωής και της ακμής της από τα μέσα του 19ου έως και τις αρχές του 20ου αιώνα.

Πολλά από αυτά, αποκαταστημένα σήμερα, στεγάζουν υποδομές και υπηρεσίες του σύγχρονου βίου, όπως η Τσανάκλειος Σχολή και το αρχοντικό Τσανακλή, η οικία Πείδη, το αρχοντικό Μαλλιόπουλου, η οικία Σκουτέρη, η οικία Στάλιου κ.ά.

...στην ορεινή Ροδόπη

Ανατολικά της Κομοτηνής ➔

Με αφειρητία την Κομοτηνή, ακολουθήστε τον οδικό άξονα προς **Ροδίτη**, για να προσεγγίσετε τη **Γρατινή**, μέσω της σηματοδοτημένης διασταύρωσης στην αρχή της διαδρομής. Ο οικισμός οφείλει το όνομά του στη βυζαντινή «Γρατσιανού», σημαντικό κέντρο της Θράκης κατά τον 14ο αιώνα. Λείψανα του κάστρου της σώζονται βόρεια του σύγχρονου οικισμού, στην κορυφή πευκοφυτεμένου λόφου με άπλετη θέα στην πεδιάδα. Συνεχίστε βόρεια της Γρατινής, για να προσεγγίσετε τα **Πάτερμα**. Ο δρόμος είναι ασφαλτοστρωμένος ως τον οικισμό **Ιάμπολη**, από όπου ξεκινά καλός χωματόδρομος και μια ορεινή διαδρομή ανάμεσα σε δρύες και θαμνώδη βλάστηση. Η διαδρομή μετά τα Πάτερμα συνεχίζει πλάι στον ομώνυμο ποταμό, τις όχθες του οποίου ενώνει το δίτοξο λιθόχτιστο γεφύρι που βρίσκεται στην περιοχή.

Επιστρέφοντας στον οδικό άξονα Κομοτηνής - Ροδίτη, κατευθυνθείτε ΝΑ για να φθάσετε στην **Αρίσβη**, όπου ένα ακόμη λίθινο τοξωτό γεφύρι ένωνε τις όχθες του ποταμού Λίσσου και να καταλήξετε στις **Σάπες**, εμπορικό κέντρο της περιοχής. Συνεχίστε ΒΑ προς **Νέα Σάντα** και **Κέχρο** για να προσεγγίσετε **Πομακοχώρια** όπως η Χλόη, η Μυρτίσκη, η Βυρσίνη, η Οργάνη και να περιηγηθείτε στα δάση της Ροδόπης.

Βόρεια της Κομοτηνής ➔

Ακολουθήστε το οδικό δίκτυο προς βορρά για να επισκεφθείτε την **Πάνδροσο** και την ορεινή **Νυμφαία**, έναν παραδοσιακό, πετρόχτιστο οικισμό. Η διαδρομή, ιδιαίτερα όμορφη, κατάφυτη με δρύες, προσφέρει πανοραμική θέα της πεδιάδας και του Θρακικού πελάγους.

Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι και η διαδρομή που οδηγεί στο **Οχυρό Νυμφαίας**, το τελευταίο στα ανατολικά οχυρό της γραμμής Μεταξά. Αμέσως έξω από την πόλη, θα συναντήσετε το **οργανωμένο περιαστικό δάσος Κομοτηνής**, ιδανικό για αναψυχή. Σταθμό στην πορεία αποτελεί και το δημοτικό τουριστικό περίπτερο, απέναντι από το οποίο δεσπόζουν τα ερείπια βυζαντινού κάστρου που χτίστηκε για τον έλεγχο του φυσικού περάσματος από την πεδιάδα της Φιλιππούπολης στην πεδιάδα της Κομοτηνής. Η διαδρομή συνεχίζει κατάφυτη με δρύες και πεύκα, που όσο αυξάνεται το υψόμετρο παραχωρούν τη θέση τους στις οξιές, για να καταλήξει, είτε στο **Καταφύγιο του Ορειβατικού Συλλόγου Κομοτηνής** «Χαράλαμπος Δήμου» στα 1.050 μ., είτε στο **Οχυρό της Νυμφαίας**, στα σύνορα με τη Βουλγαρία.

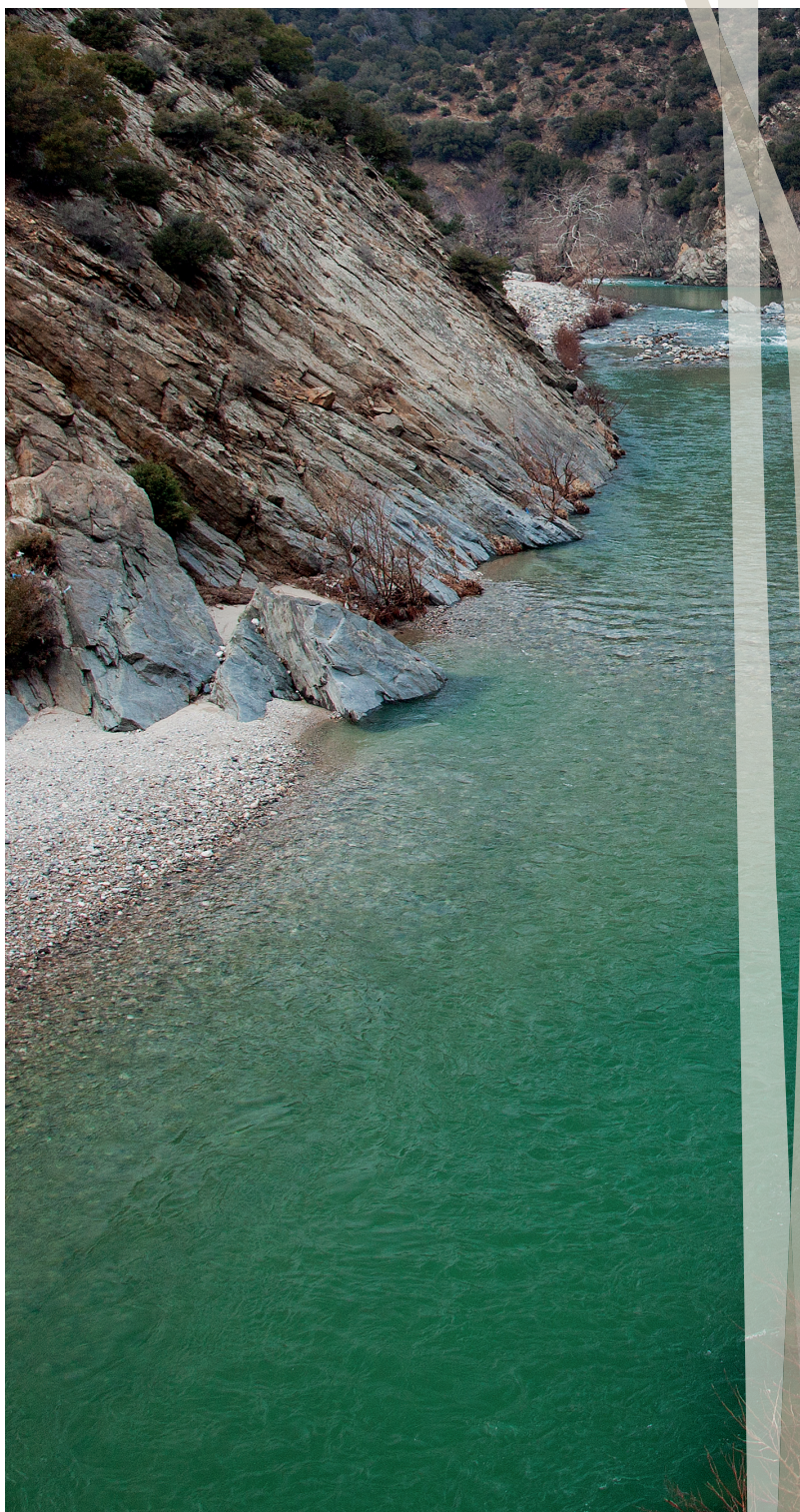
Εάν κινηθείτε προς τα **Σύμβολα**, 7 χιλιόμετρα βόρεια της Κομοτηνής, αξίζει να επισκεφθείτε έναν από τους **μακεδονικούς τάφους** της Θράκης που εντοπίστηκε στην περιοχή, 800 περίπου μέτρα βόρεια του οικισμού.

Δυτικά της Κομοτηνής →

Ακολουθώντας τη διαδρομή Κομοτηνής - Ίασμου, περίπου 7 χιλιόμετρα από την Κομοτηνή, αναζητήστε τα ερείπια της βυζαντινής **Μαξιμιανούπολης - Μουσυνούπολης**. Η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως τμήματα των τειχών, του νεκροταφείου και τον επισκοπικό ναό της πόλης. Το επαρχιακό οδικό δίκτυο προς Ίασμο θα σας φέρει στους πρόποδες του **Παπίκιου όρους**, περνώντας από τους οικισμούς Δύμη, Αγίασμα, Θάμνα, Ασώματοι, Μέγα Πιστό, Σώστης, Πολύανθος. Από τον Σώστη μπορείτε να προσεγγίσετε και να περιηγηθείτε στις πλαγιές του Παπίκιου, όπου θα εντοπίσετε τα ερείπια μοναστικών συγκροτημάτων, ενδεικτικά της ακμαίας βυζαντινής μοναστικής πολιτείας που αναπτύχθηκε στην περιοχή. Ξεχωριστού ενδιαφέροντος είναι και οι ακατοίκητοι σήμερα, πετρόχτιστοι οικισμοί (παλιός Ληνός, Γενετή, Πόα, Κερασιά Α' και Β', Φωλιά, Βροντή), που ιδρύθηκαν στην περιοχή κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Στην περιοχή του **Πολύανθου** κυλά ο ποταμός Κομπάτος που εκβάλλει στη Βιστωνίδα. Βόρεια της σύγχρονης γέφυρας, στέκει το εντυπωσιακό τρίτοξο **λίθινο γεφύρι** που ένωνε άλλοτε τις όχθες του ποταμού. Το τοπίο, η πλούσια παραποτάμια βλάστηση και τα αρχαιολογικά κατάλοιπα στην κορυφή υπερκείμενου λόφου, συνθέτουν ένα χώρο ιδιαίτερης ομορφιάς και πολύπλευρης αξίας. Η προνομιακή, ημιορεινή περιοχή του **Ίασμου** είναι εξίσου ενδιαφέρουσα. Ακολουθήστε τη σήμανση προς βορρά για να ανηφορίσετε στον οργανωμένο χώρο αναψυχής και το καταφύγιο ακριβώς δίπλα στο εγκαταλειμμένο πομακοχώρι **Πολύαρνο**, με θέα προς τα «**Θρακικά Μετέωρα**» τα οποία μπορείτε να προσεγγίσετε ακολουθώντας το ορειβατικό μονοπάτι Ε6.

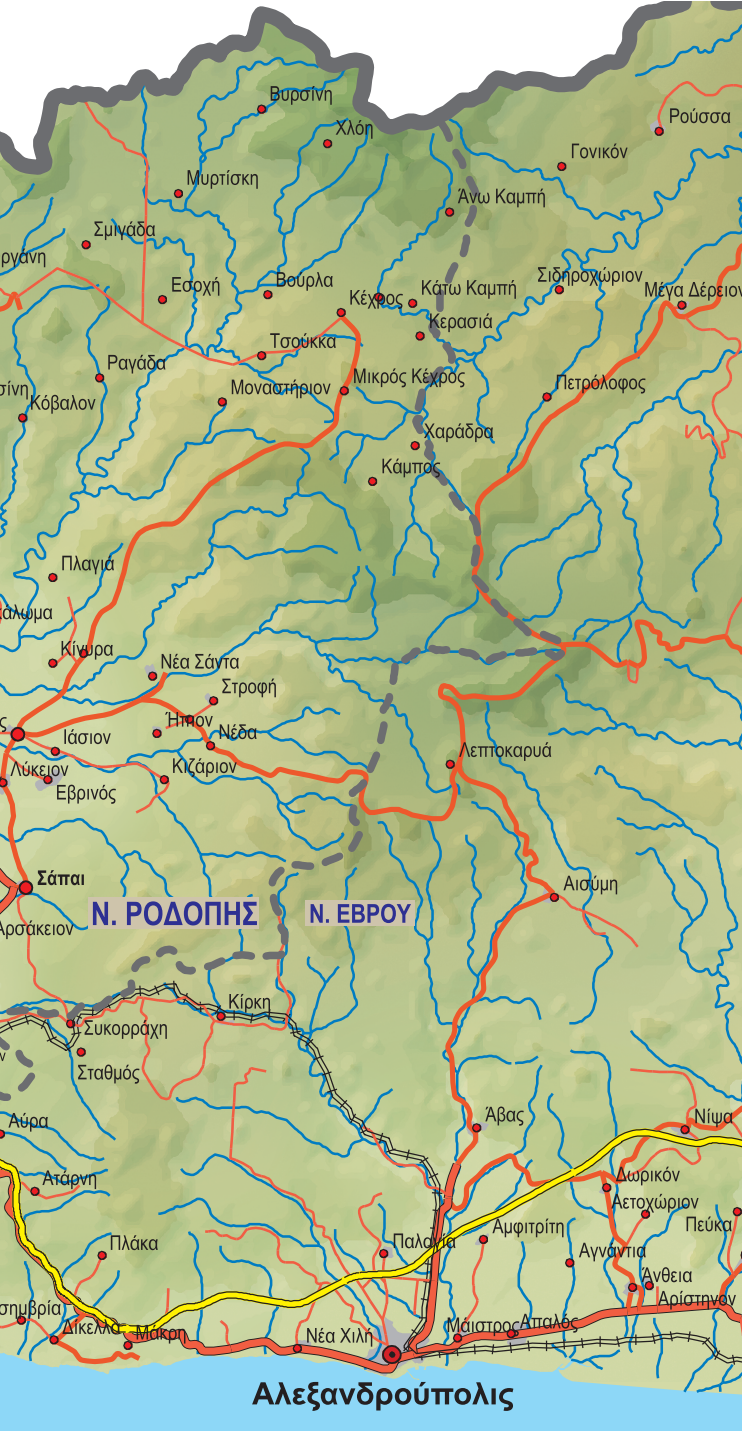

Τελευταίος σταθμός της περιήγησης, η περιοχή των **Αμαξάδων** και η **Αναστασιούπολη - Περιθεώριο**, τα επιβλητικά ερείπια της οποίας εντοπίζονται στη θέση Καλές. Η πόλη, χτισμένη στα τέλη 5ου-αρχές 6ου αιώνα, υπήρξε σταθμός της Εγνατίας οδού και σημαντικό λιμάνι στον μυκό της Βιστωνίδας. Το οδικό δίκτυο διέρχεται από πύλη του ανατολικού περιβάλλοντος της, ο οποίος διατηρείται σχεδόν στο σύνολό του και σε εντυπωσιακό ύψος.

Χάρτης Νομού Ροδόπης

Υπόμνημα

- Πρωτεύουσες νομών
- Κωμοπόλεις
- Χωριά

- Οικισμοί
- Σύνορα κρατών
- - - Όρια νομών
- Σιδηροδρομικό δίκτυο
- Εγνατία οδός

Οδικό δίκτυο

- 1ης Τάξης
- 2ης Τάξης
- 3ης Τάξης

Χρήσιμες πληροφορίες

> Πρόσβαση

ΚΤΕΛ Κομοτηνής, 25310 22912

ΚΤΕΛ Θεσσαλονίκης, 2310 595419

ΚΤΕΛ Αθηνών, 210 5144905

ΟΣΕ Κομοτηνής, 25310 22650

ΟΣΕ Θεσσαλονίκης, 2310 517517

ΟΣΕ Αθήνας, 210 3624405-6

Κρατικός Αερολιμένας Καβάλας «Μέγας Αλέξανδρος», 25910 53400

Κρατικός Αερολιμένας Αλεξανδρούπολης «Δημόκριτος», 25510 89322

> Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία

Σπήλαιο Κύκλωπα Πολύφημου (Μαρώνειας)

Εφορεία Παλαιoανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας Βόρειας Ελλάδας, 2310 410185

Αρχαία Μαρώνεια

Ιθ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, 25310 22411

Βυζαντινή Μαρώνεια

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 25310 35870

Αναστασιούπολις-Περιθεώριον (Αμαξάδες)

12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 2510 224716-228689

Μαξιμιανούπολις-Μοσυνούπολις (Μίσχος)

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 25310 35870

Μακεδονικός τάφος Συμβόλων

Ιθ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, 25310 22411

Ιμαρέτ

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 25310 35870

Μεσαιωνική Γέφυρα Κομψάτου

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 25310 35870

Παπίκιον όρος

15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 25310 35870

> Μουσεία και υποδομές ενημέρωσης

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής

Συμεωνίδη και Βύρωνος, 25310 21517-22411

Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιεράς Μητροπόλεως Μαρώνειας και Κομοτηνής (Ιμαρέτ)

Ξενοφώντος 8, 25310 34177

Λαογραφικό Μουσείο Μορφωτικού Ομίλου Κομοτηνής (Αρχοντικό Πείδη)

Αγίου Γεωργίου 13, 25310 25975

Βυζαντινό Μουσείο-Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών (Ιδρυμα Παπανικολάου)

Β. Παύλου 1, 25310 22112

Μουσείο Καλαθοπλεκτικής των Ρωμά

Ορφανουδάκη & Ηλέκτρας, 25310 35813, www.romagr.gr

Θρακικό, Εθνολογικό, Ιστορικό και Πολιτιστικό Μουσείο Κομοτηνής και Θράκης (Αρχοντικό Σκουτέρη), Κούλογλου 10, 25310 30313

Θρακικό Μουσείο Παιδείας (περίβολος Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου), 25310 36739

Μουσείο Καραθεοδωρή

Κυριακίδη 93, 25310 85640-1, www.karatheodori.gr

Δημοτική Παπαδριέλλειος Πινακοθήκη (Αρχοντικό Στάλιου)

Κονδύλη 64, 25310 31022

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Δήμου Κομοτηνής (Πάνδροσος), 25310 31022

Στρατιωτικό Μουσείο Κομοτηνής

Στρατόπεδο Μουζιουπούλου-21η Ταξιαρχία Κομοτηνής

Στρατιωτικό Μουσείο Οχυρού Νυμφαίας

25310 22691 (κατόπιν άδειας από 29ο Σύνταγμα Πεζικού Κομοτηνής)

Λαογραφικό Μουσείο Καρυδιάς, 25310 29453

Λαογραφικό Μουσείο Ξυλαγανής, 25330 22388

Λαογραφικό Μουσείο Νέου Σιδηροχωρίου

Μουσείο Αγροτικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς Ιάσμου, 6972 999268

Κέντρο Πληροφόρησης Λιμνών Βιστωνίδας - Ισμαρίδας

Πόρτο Λάγος, 25410 96646, www.epamath.gr

> Δράσεις ...συλλογικές

Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Κομοτηνής

25310 29411-30702, www.eoskomotinis.blogspot.com

Μορφωτικός Όμιλος Κομοτηνής, 25310 25975

Οικολογική Ομάδα Ροδόπης, 25310 32061, www.oikorodopi.gr

Πολιτιστική Κίνηση Νομού Ροδόπης, 6979 080237, www.politistikikiniisi.gr

Συνολικά, στον Νομό δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός πολιτιστικών συλλόγων (Μαρώνειας, Ξυλαγανής, Ιάσμου, Παραδημής, Καρυδιάς, Φίλων Καλλιθέας, Νέων Διαλαμπής, Αμβροσίας, Σάλπης, Ποντίων Θρυλορίου, Πολιτιστικός Σύλλογος Ρωμ, Μειονοτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Δήμου Ιάσμου, Πολιτιστικός Σύλλογος περιοχής Βυζαντινού Φρουρίου Κομοτηνής κ.ά.).

Το έμπρακτο ενδιαφέρον των ανθρώπων για τον τόπο τους αποδεικνύει και ο μακρύς κατάλογος γυναικείων συλλόγων και συνεταιρισμών, όπως ο Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Μαρώνειας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Κομοτηνής «Η παλιά Πόλη», οι πολιτιστικοί σύλλογοι γυναικών Ξυλαγανής, Ιάσμου, Θρυλορίου, Καρυδιάς, Ν. Σιδηροχωρίου, Προσκυνητών, Ιμέρου, Ασκπητών, Παμφόρου, Υφαντών, Αμβροσίας, Παλλαδίου, Γλυκονερίου, Νέας Αδριανής κ.ά.

Το ενημερωτικό έντυπο «Ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος του Νομού Ροδόπης» παράχθηκε στο πλαίσιο του έργου «Προστασία και ανόρθωση υδατικών και δασικών πόρων Νομού Ροδόπης», το οποίο υλοποιήθηκε από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας - Θράκης, σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και τον Φορέα Διαχείρισης Δέλτα Νέστου - Βιστωνίδας - Ισμαρίδας.

Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε κατά 50% από πόρους του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ) περιόδου 2004-2009 και 2009-2014 & κατά 50% από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

**ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ**

14ο χλμ. Θεσσαλονίκης-Μηχανιώνας, 57001 Θέρμη,
Τηλ. 2310 473320, Fax 2310 471795, www.ekby.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Κατερίνα Μπόλη

Κείμενα: Έλενα Χατζηχαλαμπους, Βάσω Τσιαούση

Φωτ. Αρχείο: ΕΚΒΥ/Μ. Παπαδόπουλος - Stereosis,
Σ. Μηλιώνης, Γ. Χανδρινός, Σ. Γρηγορόπουλος, Έγχρωμον

Γραφιστικός σχεδιασμός: Γραφική adv, Paramount adv.

Εκτύπωση: Λιθογραφείο ΚΕΘΕΑ ΣΧΗΜΑ+ΧΡΩΜΑ

Θεσσαλονίκη 2012

Προστασία και Ανόρθωση
Υδατικών και Δασικών Πόρων Νομού Ροδόπης